

עין משפט‏**ג**‏**נר מצוה**

ק"א ב מ"י פ"ג מה"י קדוש המדש ה' ב:
ק"א ג מ"י שס הל"י י:
ק"ב ד מ"י שס הלכה ח:
ק"ג ה מ"י שס הל' ד:

תורה אור השלם

- אלה מועדי יי מקראי קדש אשר תקראו אתם במועדכם: ויקרא כג ד אמרות יי אַמרוֹת טהורות כסף צרוף בעליל לארץ מִזְקָק שְׁבַע־יָמִים: תהלים יב ו
- ותחַסְדוֹ מַעַט מֵאֲלֹהִים וְכַבֹּד וְדָבָר תַּעֲטֶרְהָ: תהלים ח ו
- בַּקֶּשׁ וְקָהֳל לִמְצָא דְבַרִי חָפֵץ וְכַתּוּב יִשָּׁר דְּבַרִי אֲמֹת: קהלת יב י
- וְלֹא קָם נְבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמִשְׁחָה אֲשֶׁר יָדְעוּ יי פְּנִים אֶל פְּנִים: דברים לד י
- על פי שנים ערים או שלשה ערים יומת המת לא יומת על פי עד אחד: דברים יז ו

רבינו חננאל

מתנ"י על שני הדרשים מחללין את השבת על ניסן ועל תשרי שבהן שלוחין יוצאין לסוריא ובהן מתקנין את המועדות ‏^{[כ]וכשהיה בית המקדש קיים מחללין אף על כולן מפני תקנת הקרבן: **גב'** על ב' חדשים ותו לא ^[א]ורמיניהו על ו' חדשים השלוחין יוצאין אמר אביי ה"ק יעל כולן שלוחין יוצאין מבערב על ניסן ועל תשרי עד שישמעו מפי ב"ד מקודש על ת"ר מנין שמחללין עליהן את השבת ת"ל יאלה מועדי ה' אשר תקראו אותם במועדם ייכול כשם שמחללין עד שיתקדשו כך מחללין עד שיתקיימו ת"ל אשר תקראו אותם על קריאתם אתה מחלל ואי אתה מחלל על קיומן: וכשהיה בהמ"ק קיים מחללין אף על כולן מפני תקנת הקרבן: ת"ר בראשונה היו מחללין אף על כולן משחרב בית המקדש אמר להן רבן יוחנן בן זכאי וכי יש קרבן התקינו שלא יהו מחללין אלא על ניסן ועל תשרי בלבד: **מתנ"י** ^{[ה]בין שנראה בעליל בין שלא נראה בעליל מחללין עליו את השבת רבי יוסי אומר אם נראה בעליל אין מחללין עליו את השבת מעשה שעברו יותר מארבעים זוג ועיכבם ר"ע בלוד שלא לו ר"ג אם מעכב אתה את הרבים ^[ו]נמצאת מבשילן לעתיד לבא: **גב'** מאי משמע דהאי עלי לישנא דמיגלי הוא א"ר אבהו אמר קרא ²אמרות ה' אמרות טהורות כסף צרוף בעליל לארץ מזוקק שבעתים ³רב ושמואל חד אמר ג' שערי בינה נבראו בעולם וכולן ניתנו למשה ⁴חסר אחד שנאמר ⁵ותחסרהו מעט מאלהים ⁶בקש קהלת למצוא דברי חפץ בקש קהלת להיות כמשה יצתה בת קול ואמרה לו וכתוב יושר דברי אמת ⁷ולא קם נביא עוד בישראל כמשה וחד אמר בנביאים לא קם במלכים קם אלא מה אני מקיים בקש קהלת למצוא דברי חפץ בקש קהלת לדון דינין שבלב שלא בעדים ושלא בהתראה יצתה ב"ק ואמרה לו וכתוב יושר דברי אמת ⁸על פי שנים עדים וגו': מעשה}}

אחד, לפיכך אמרו ג' שערי בינה נבראו בעולם למלאכי האלהים וכולן ניתנו לו למשה חזק ופשוטה היא. ביקש קהלת למצוא דברי חפץ, ביקש להיות כמשה, שנאמר ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר, נמצאת גדולת התורה אלא במשה. ביקש זה להיות כמותו יצתה בת קול ואמרה[ה] לו כתוב יושר דברי אמת, כלומר כתוב בספר הישר, ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, לא בנביא ולא במלכים. ומאן דאמר במלכים קם, ביקש קהלת למצא ולא מצא, ביקש לדון דינין שבלב, בלא עדים ובלא התראה, יצתה בת קול כול.

כא:

על שני חדשים מחללין את השבת. פי' בקונטרס ומן המורה מחללין על כולן אבל רבנן אסרו לפי שאין תיקון המועדות תלוי בהן לא איכפת לן אי למלאן אי לחסרן ע"פ עדים וקשיא דבגמרא מניא מנין שמחללין את השבת ת"ל אלה מועדי ה' והאי קרא בניסן ותשרי כתיב וי"ל דמ"מ כל ר"ח איתרבי

ומדאיקרי מועד כדאיתא בפ' כיצד זולין (פסחים דף עו.) גבי דחיית שבת ועומאה שעירי ראש חדש אינטריכא ליה סלקא דעתך אמינא הא לא כתיב בהו מועד קמ"ל דר"ח נמי מועד איקרי וכדאב"י:

על ניסן ותשרי עד שישמעו מפי ב"ד מקודש. והשתא מתנימין דקתני שבהן שלוחין יוצאין היינו לאחר שישמעו מפי ב"ד מקודש ותינת טעם הוא דלכך מחללין עליה השבת עדים שראו את החדש ופירש בקונטרס דבשאר חדשים אין חילול שבת של עדים ממחרת יציאת שלוחין שאין מחללין השלוחין ללאת בשבת היום וכשלא יצואו עדים היום יתעצר החדש והכל יודעים ¹(שיום) קדשו למחר והשלוחים יוצאים משתמשך לומר שעברו את החדש אבל בניסן ותשרי אם לא יצאו השלוחים עד מחר שאין ב"ד מקדשין בלילה נמצאו ממעטים הלוכן מהלך לילה ויותר ודבר תימה פירשו שמהל טעם חילול העדים בציאת השלוחים הא כי מקלע יום שלשים דאלול בשבת וראו עדים את החדש על כרחן צריכין לחלל ולבא בשבת דלא מאחרים עד אחד בשבת היה מקלע יום ערבה בשבת ודחינן ליה משום ערבה כדאמר' בפ' (החלי נד) [ולנז וערבה] (סוכה מג.) ומיהו אינסינ ודאי צריך טעם ובמתניתין פי' הקונטרס שבהן שלוחין יוצאים הלכך חשיבי כלומר לפי שלוחים יוצאים בהן משום תקנת מועדות ראו לעדים לחלל עליהם שבת כדי שיקבעו מועדות צומנן וכן נמי פי' הקונטרס עדיין טעם החילול שימקדש החדש צומנו כדקתני ובהן מתקנין את המועדות דרחמנא אמר אשר תקראו אותם אפי' בשבת ויציאת שלוחין דקתני אינו אלא לייפות וליישב טעם החילול בשביל זאת שיש דברים שאין הטעם תלוי בהן והן נעשין סעד לדבר ליישב ולייפותו כחותה ששנינו

בפ"ק דסנהדרין (ד' יא.) אין מעבדין השנה מפני הגדיים והטלאים אבל עושין אותן סעד לשנה כיצד מהודעין אנהא לכוּן דגוזלייא רכיבין ואם תאמר ומה טעם דמתניתין לניסן ותשרי עד שישמעו מפי בית דין מקודש בשלמא היכא דנראה בעליל ביום כ"ט או בליל ל' אע"ג דודאי יקדשוהו ב"ד למחר אין יוצאין עליו לאלתר חיישינן דלמא מימלכי ב"ד ומעבדי ליה ואתי לקלקולי מועדות אלא היכא דלא קדשוהו ביום ל' ליפקו ביום ל"א שא"ל לדחותו יותר מיום ל"א ויש לומר דגזרו האי [אטו האי] משום דבשאר חדשים יוצאים אזה זה מצערב: ופסלו

שנמסרו למשה למדנו שחמשים נצראו שהי מעט נחמר מאלהים:

בית (מפני שמחללין) עד שישמעו מפי בית תנו רבנן מניין שמחללין עליהן השבת, ת"ל אלה מועדי ה' מקראי קדש אשר תקראו וגו'. פיר' כיון שפירש הכתוב בקריאת המועדים הללו במועדם, מחללין עליהן את השבת, כשם שמחללין את השבת על התמיד ועל שחיטת הפסח דכתיב בהן במועדו, כן דרשינן על המועדים, דכל היכא דכתיב ביה במועדו דרשינן ביה במועדו ואפי' בשבת. וקריאת המועדים ⁶) בכל עת הוא בשני החדשים הללו, (ב)והקרבת הקרבן

ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה

מתנ"י על שני חדשים מחללין את השבת. עדים שראו את החדש: **שבהם שלוחים.** ב"ד שולחין לסוריא להודיע לגולה יום קביעותם הלכך חשיבי. ומן המורה מחללין על כולן אבל רבנן אסרו לפי שאין תיקון המועדות תלוי בהם ולא איכפת למלאן ולחסרן ע"פ

עדים אך שני חדשים אלו העמידום על דין תורה שכל המועדות תלויין בהן: **תקנת קרבן.** של ר"ח שיקריב צומנו: **גב'** ופו לא. נפקי שלוחים (יוצאים) אלא אחני דקתני שבהן שלוחים יוצאים לסוריא: **שלוחין יוצאין מצערב.** כגון נראה בעליל ביום כ"ט או בליל שלשים דודאי יקדשוהו ב"ד מחר א"י כחדש מעובר דפשיטא לן שביים ל"א יתקדש ⁶) משלא נתקדש צומנו שלוחין יוצאין מצ"ד ואין ממתינין עד למחר שישמעו מקודש מפי ב"ד כדאמרנין לקמן (דף נד.) ראש ב"ד אומר מקודש ויעידו לגולה: **על ניסן ועל תשרי.** אין שלוחין יוצאין עד שישמעו מפי ב"ד מקודש הלכך בשאר חדשים אין חילול שבת של עדים ממחרת יציאת השלוחין שאין השלוחין מחללין שבת ללאת היום וכשלא יצאו העדים היום יתעצר החדש והכל יודעים שהם קדשוהו למחר והשלוחים יצאו משתמשך לומר שעברו את החדש אבל בניסן ותשרי אם לא יצאו העדים היום יתעצר החדש לא יצאו השלוחים עד מחר שאין ב"ד מקדשין בלילה נמצאו ממעטין את הלוכן מהלך לילה ויותר. כיצד אם יצאו העדים ויעידו ויקדשוהו בשבת ויהא פסח בשבת יש זמן לשלוחים חילק י"ב יום שלימים עמלן למ"ש יצאו וילכו כל ימי החול של ב' שבועות הללו שלימים ואם לא באו העדים היום לא יצאו השלוחים עד מחר ועל כרחם שבת של ערב הפסח יצבזמו נמצא שלא הלכו י"ב ימים שלימים. ואי'ת היאך הוא תולה טעם חילול העדים בציאת השלוחים הרי השלוחים עמלן לא ניתן להם לחלל. טעם החילול כדי שימקדש החדש צומנו הוא כדקתני ובהן מתקנין את המועדות דרחמנא אמר אשר תקראו אותם צמועדס (ויקרא כג) אפי' בשבת ויציאת השלוחים דקתני אינו אלא לייפות וליישב את טעם החילול אף בשביל זאת דיש דברים שאין הטעם תלוי בהם והם נעשים סעד לדבר ליישבז ולייפותו כחותה ששנינו

בסנהדרין (דף יא.) אין מעבדין את השנה מפני הגדיים והטלאים אבל עושין אותן סעד לשנה כיצד מהודעין אנהא לכוּן דגוזלייא רכיבין ואמריא דערקין כו': **אשר תקראו אותם צמועדס.** הזהירם שלא יעבור המועד של זמן קריאתם. מקרא קודש היינו קדוש ב"ד: **יכול כשם שמחללין.** העדים כדי שימקדשו צומנן: **כך מחללין.** השלוחים עד שיתקיימו המועדות צומנן: **במתנ"י** (ט) **נראה בעליל אין מחללין.** לפי שאין נורף: **ארבעים זוג.** שני עדים זוג אחד זוג: **גב' בעליל לארץ.** גלוי לכל: **חמשים שערי צינה כו'.** סיפיה דהאי קרא דרשי רצ ושמואל מזוקק שצמטים שבע שביעות והם חמשים חסר אחת **דכסיז ותחסירו מעט מאלהים וגו'.** צממור מה אנוס כי תזכרנו: מעשה

אחד, לפיכך אמרו ג' שערי בינה נבראו בעולם למלאכי האלהים וכולן ניתנו לו למשה חזק ופשוטה היא. ביקש קהלת למצוא דברי חפץ, ביקש להיות כמשה, שנאמר ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר, נמצאת גדולת התורה אלא במשה. ביקש זה להיות כמותו יצתה בת קול ואמרה[ה] לו כתוב יושר דברי אמת, כלומר כתוב בספר הישר, ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, לא בנביא ולא במלכים. ומאן דאמר במלכים קם, ביקש קהלת למצא ולא מצא, ביקש לדון דינין שבלב, בלא עדים ובלא התראה, יצתה בת קול כול.

מסורת הש"ס

א) לעיל יט: ב) לעיל כ., ג) לעיל יח. ד) מנחות סד. שבת קלג: ה) ונקמן לז: ו) נדרים לח. ז) ע"ש, ח) וידעת ה' על אמונתו כדכתיב ותחסרו מעט מאלהים. כ"כ ה"ר ין, ט) ס"ח החדש, טו) אם, י) וז"ל ששס,

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה שלוחין יוצאין כ"י שביים ל"א יתקדש כשלא נתקדש צומנו כ"י ויעידו לגולה על ניסן כ"י הוא דבור אחד:

מוסף רש"י

על שני הדרשים מחללין את השבת. עדים שראו את הלגנה בחיזושה מחללין את השבת ללאת חוץ לתחום לנא לצ"ד להעיד לפנינן לפי שהמועדים כולן תלויין בשני חדשים הללו (דע"ל יט.). מפני תקנת הקרבן. מוספי ר"ח שיקריבו צומן (דע"ל כ.). על ו' הדרשים השלוחין יוצאין. שקדשו ב"ד החדש על פי עדים כשראו את החדש, ומודיעים השלוחין לגולה יום שקדשוהו, אם ביום שלשים לחדש שעבר חסר, או ביום ל"א וחדש שעבר מלא (דע"ל יח.). בין שנראה. החדש (שבת קולא) הלגנה (מנחות סד.) בעליל. לכל העולם (שם) בגילוי לכל ויש לדעת שראוהו ב"ד והקדושים להם ואין צורך לרואין חוץ לתחום לחלל שבת ולנא ולהעיד לפני ב"ד (שבת שם). אם נראה בעליל אין מחללין עליו את השבת. ללאת ולהעיד לצ"ד. שהי אין צורך, כיון דבעליל נראה ב"ד נמי לראוי (מנחות שם).

רבינו חננאל (המשיך) בכל החדשין, ולא משום שאיית החדש עיקר, אלא אפי' בזמן שידוע לבית דין כגון בזמן הזה התורה התירה להן, הלא תראה (ג) שהיו אחד חורבן הבית מחללין על כל החדשים, אמר להן רבן יוחנן בן זכאי וכי נעכשיו קרבן, התקינו שלא יהו מחללין אלא על ניסן ותשרי בלבד. פיר' בעליל, בפרהסי', כדכתיב בעליל לארץ, כלומר מפורסם לעם הארץ. כתיב אמרות ה' אמרות וגו', פיר' כמו כסף צרוף מזוקק שבעתים, כל מה שתצרפנו מוסיף ודיוק, פיר' שבעתיים, שבע פעמים שבעה הרי שבת, וניתנו לו למשה אמרות ה' מזוקקין במ"ש שערי בינה, וכוין דכתיב ותחסרהו מעט מאלהים, אין מעט פחות משר

^[1] אולי צ"ל וקריאת מועדים בשני החדשים הללו הוא הסקנת הקרבן בכל עת ולא משום וכו'.

^[2] ששפילו אחר חורבן וכו'. או דל"ל הלא תראה דגם צומן הכ"ד שהיו אחר חורבן הבית וכו'.